

Het geslacht Van S/Zwieten in Zoeterwoude

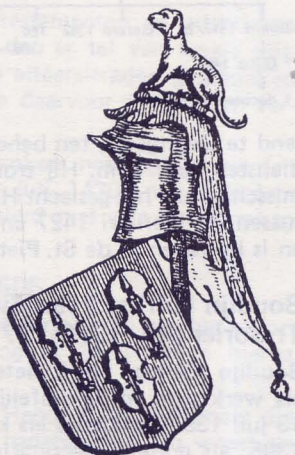
In dit artikel worden enige bekende van S/Zwieten's en hun relatie met Zoeterwoude en Leiden belicht. Dit uittreksel is gebaseerd op de artikelen gepubliceerd door Drs F.W.J. van Kan in het Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie en het Iconographisch Bureau deel 37 en 38, Den Haag 1983, onder de titel „het middeleeuwse riddermatig geslacht van Zwieten”.

Het geslacht van S/Zwieten

Het geslacht van S/Zwieten is afkomstig van het huis S/Zwieten onder Zoeterwoude, gelegen in de omgeving van de linker Rijnsoever, daar waar de Zwiet of Weipoortse Vliet in de Oude Rijn stroomt.

Ter plekke bevindt zich momenteel het complex van de Heineken fabrieken; het terrein waar Zwieten heeft gestaan, is nog enigszins herkenbaar.

Het geslacht voerde als wapen drie violen in een rood veld.

Het wapen
van het geslacht
Van Swieten.

Van de middeleeuwse van Zwietens is tot op heden niet veel bekend. De publicaties hierover in b.v. „*de Chronycke van Holland*” door Wouter van Gouthoven en in de „*Batavia Illustrata*” door Simon van Leeuwen zijn tegenstrijdig.

Bij Van Gouthoven hebben de Van Zwietens als stamvader Geryt Emmenz., overleden 31 maart 1346. De vele families Van Zwieten in onze tijd kunnen heel goed in vrouwelijke lijn of via bastaardij van het oude geslacht afstammen, bewijzen zijn echter nauwelijks voorhanden. Al in de middeleeuwen treft men lieden aan die met de Zwieten violen zegelen dan wel de naam van Zwieten (Zwet(h)en) dragen maar van wie verder weinig bekend is. Overigens kan de aanduiding „Van Zwieten” ook heel goed de plaats

van herkomst, de omgeving van het huis Zwieten, aanduiden.

Het voorgeslacht van Boudijn van Zwieten, tesorier van Holland en Zeeland in de 15e eeuw

Een van de voorvaderen van de tesorier Boudijn, was ook een Boudijn van Zwieten. Over deze voorvader Boudijn is bekend dat hij op 26 december 1296 borg stond voor zijn broer Gerard.

Voorvader Boudijn bezat een woning te Oudenburg onder Monster, die hij en zijn vrouw Barte op 7 november 1305 tezamen met 15 morgen land aan de Abdij van Rijnsburg schonken.

Voorvader Boudijn was ook betrokken bij het geschil rond het voorofferen in de kerk van Leiderdorp, dat op 28 september 1324 werd beslecht.

Voorvader Boudijn trouwde met Barte N. en bracht misschien het genoemde huis te Oudenburg mee ten huwelijk. Trouwde na het overlijden van Barte voor de tweede maal met Trude, dochter van Heijn Hongersz., en Clare N, te Leiden.

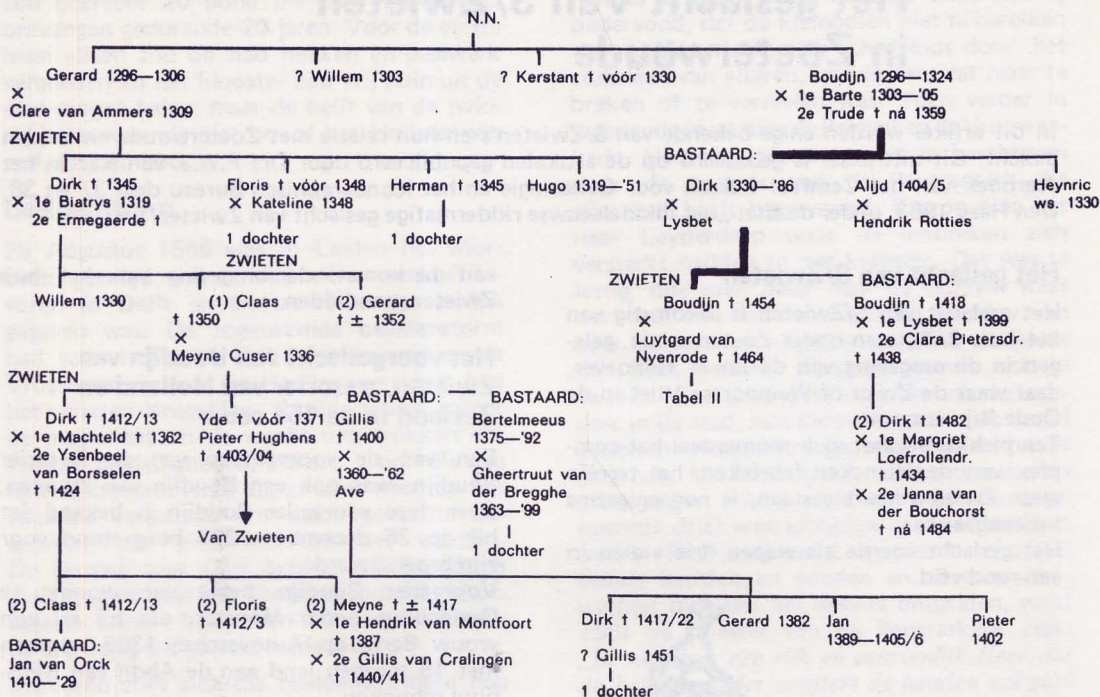
Voorvader Boudijn verbond zich op 25 december 1316 tot nakoming van de huwelijksvoorwaarden van Philips van Santhorst en diens vrouw.

Op Oudenburg te Monster verzekerde hij 16 oktober 1303 een schuld van 72 pond aan Hughe Nannensz; bij uitblijven van betaling zou Hughe 10 pond krijgen uit de rente van Oudenburg.

In de hoefslaglijst van de Leidse Vaart, wordt voorvader Boudijn genoemd met 37 morgen, 5 gaarden aan de zuidzijde van Rodenburg en met 8 morgen, 12 gaarden aan de zuidzijde van Meerburg.

Voorvader Boudijn's tweede vrouw Trude ontving van haar man een lijftocht aan land onder Zoeterwoude. Trude stichtte 1 april 1359 twee kapelanieën in de St Pancraskerk (Hooglandse kerk) te Leiden, gewijd aan Sint Andries, Apostel en Sint Jan, Evangelist, Trude's dochter Alijd kreeg het bevestigingsrecht.

Genealogisch overzicht geslacht Van Zwieten (tabel I)

Voorvader Boudijn overleed vóór 20 februari 1330; zijn tweede vrouw Trude overleed na 1 augustus 1359.

Dirk Boudijnsz. (Van Zwieten)

Heynric en Alijd, kinderen van Boudijn van Zwieten, ontvingen op 20 februari 1330, het voorrecht van de graaf dat als Heynric zonder wettige zoon stierf, zijn leengoed zou komen aan zijn zuster Alijd. Bovendien ontving zij op 30 oktober het voorrecht dat indien zij kinderloos stierf, haar lenen zouden komen aan Willem en Claas van Zwieten. Waarschijnlijk was Heynric toen reeds overleden.

Alijd werd in 1390 met ledige hand beleend met haar vader's leengoed, waarbij zij de akte van 20 februari 1330 overlegde. Zeker is daarmee dat Heinric zonder wettig nageslacht is overleden. Toch maakt Alijd van Zwieten melding van haar broer **Dirk Boudijnsz.** en was de latere tesorier Boudijn haar neef en tantezegger. Alijd moet dus twee broers gehad hebben, Heynric en Dirk. De laatste kan dan niet anders dan een bastaard zijn, anders was hij, en niet Alijd, Heynrics opvolger geweest. **Dirk Boudijnsz.** is de stamvader van een bastaardtak, in tabel I en II met een dikke lijn aangegeven.

Hij schonk de H. Geest (wij zouden zeggen armbestuur) te Leiden op 6 februari 1386 een jaarente van 30 pond, gevestigd op 3 morgen

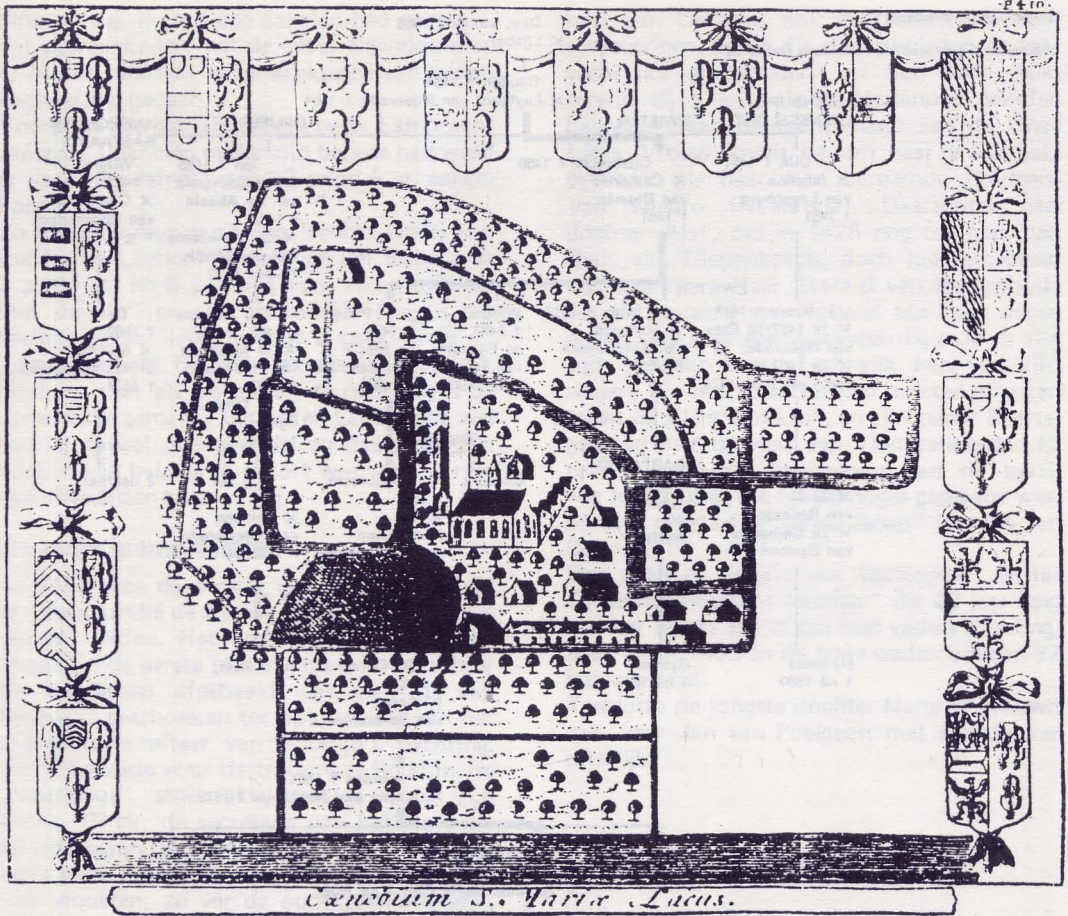
land te Oegstgeest, ten behoeve van memoriediensten voor hem. Hij trouwde met Lysbet, misschien uit het geslacht Heerman, overleden tussen 22 februari 1427 en 22 februari 1428 en is begraven in de St. Pieterskerk te Leiden.

Boudijn (Dirksz.) van Zwieten, Tresorier geb. 1370-1371 gest. 1454

Boudijn (Dirksz.) van Zwieten, wordt vermeld als werkzaam in de grafelijke tresorie sedert 13 juli 1394, genoemd als klerk 11 november 1395, als grafelijk secretaris augustus 1400 - februari 1401, later klerk in dienst van de gravin (tot in 1410). 12 oktober 1407 opgeroepen als knaap om de graaf van Woudrichem te dienen met twee man. Rentmeester van Voorne voor Jan van Beieren sinds 18 juni 1410, behoorde 13 mei 1412 tot diens raden en dienaren.

Na het verdrag van Woudrichem was hij betrokken bij de tresorie (nu zouden we zeggen: Minister van Financien of President van de Ned. Bank), was tesorier van Holland en Zeeland, in 1425 secretaris voor Philips de Goede. Hoogheemraad van Rijnland 24 februari 1447. Kocht 11 januari 1424 het huis te Zwieten met 54 morgen van Willem van Montfoort van Zwieten.

Kocht 18 augustus 1428 de Podikenpoel onder Oegstgeest en fundeerde ter plekke 2 februari 1431 het nonnenklooster Mariënpoel.

HET KLOOSTER MARIËNPOEL ONDER OEGSTGEEST

gravure naar een prent in een handschrift, afgebeeld in
„Oudheden en gestichten van Rhijnland” door H. van Heussen, Leiden, 1719

Boudijn trouwde Luytgard van Nijenrode. Op 26 juli trad hij op als voogd voor zijn tante Alijd Boudijnsdr. In de Sint Pieterskerk te Leiden fundeerde hij op 10 oktober 1421 een kapelanie en 2 augustus 1427 een tweede. Met de priester Dirck van Muijden riep hij 11 oktober 1432 een officium in het leven voor de leprozen in de Anthoniuskapel buiten Leiden.

Jordanus, bisschop van Alba vergunde hem en zijn vrouw op 28 januari 1418 een eigen biechtvader te kiezen. Paus Martinus V stond dit 11 november 1421 opnieuw toe. Boudijn bouwde een uitgebreid goederenbezit op in Rijnland en in het Utrechts-Hollands grensgebied.

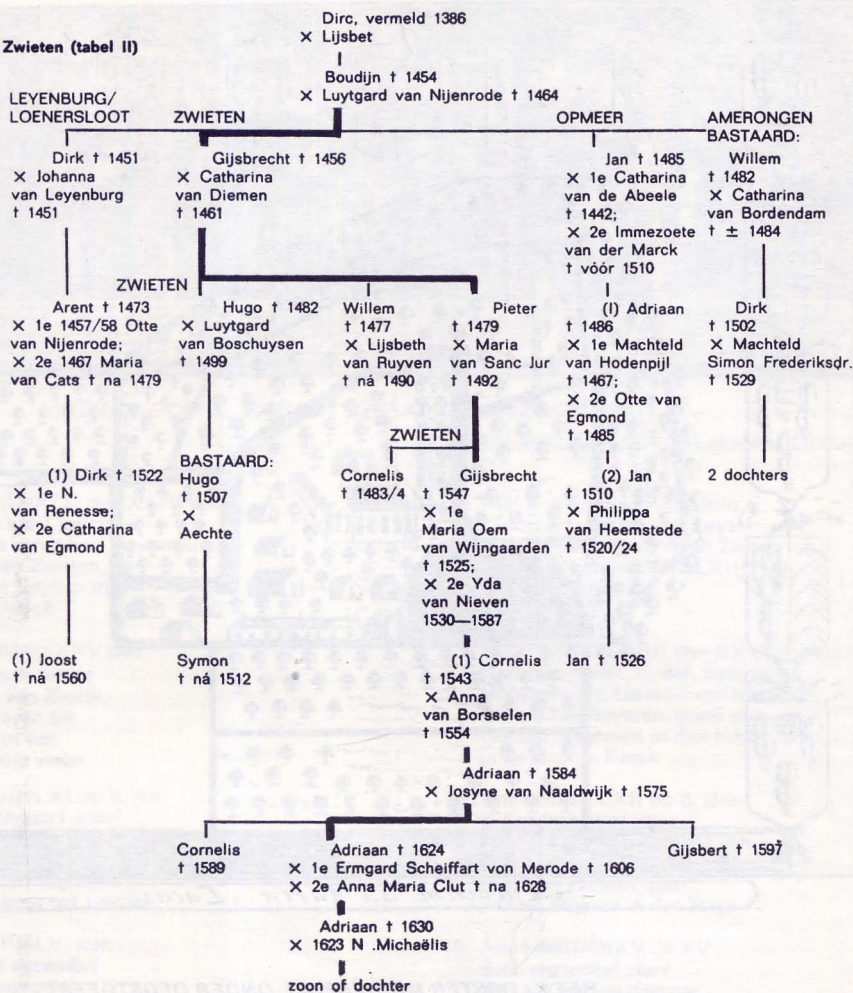
Zijn kinderen beloofden 1 oktober 1428 zijn testament te eerbiedigen. 21 augustus 1439 bevestigde Philips de Goede de overeenkomst tussen Boudijn en zijn kinderen. Boudijn overleed 17 mei 1454 en werd begraven in klooster Mariënpoel, zijn vrouw Luytgard overleed 24 februari 1464 en werd bij haar man begraven.

De heren van Zwieten en Zoeterwoude

Gijsbrecht van Zwieten werd heer van Zwieten na zijn vaders dood, was Leids wapenknecht te Gorinchem 1417, schepen te Leiden 1428; opnieuw schepen 1442-1443, 1446-1447, 1449-1450; 1450-1451 en 1455-1456; veer-

Genealogisch overzicht

bastaardtak geslacht Van Zwieten (tabel II)

tigraad sedert 21 juli 1449; trad 2 mei 1446 te Leiden als rechter voor de graaf op. Gijsbrecht werd door het Leidse gerecht veroordeeld tot een bedevaart naar Einsiedeln wegens het schrappen van een keur zonder toestemming van zijn medeschepenen; kreeg 30 juni 1445 een vrijeleide om zijn gelijk te bewijzen, moest tenslotte de bedevaart toch ondernemen. Maar Philips de Goede verleende hem op zijn vaders verzoek gratie, daar hij door oorlog niet verder dan Basel was gekomen, hij mocht nu naar O.L.V. te Halle gaan. Hij trouwde Catherina van Diemen, dochter van Hugo en Janne van Rijswijck, zij had een lijftocht op 5 morgen te Zoeterwoude. Gijsbrecht ontving van zijn vader 14 oktober 1432 renten op huizen te Leiden; kocht diezelfde dag van Baerte, weduwe van Albrecht van den Bosch de helft van een huis aan de Kerkstraat bij de Voldersgracht te Leiden, de helft van een huis bij de Papen-gracht, de helft van een huis en een tuin in

het Noordeinde, de helft van een huis aan de Sacksteghe en enkele renten.

Verkocht de H. Geest (wij zouden zeggen: het armbestuur) te Leiden op 21 juli 1450 een huis in het Noordeinde, door hem van de stad gekocht.

Door de graaf van Nassau beleend met een woning c.a. onder Wassenaar. Tijdelijk was Gijsbrecht heer van Loenersloot na zijn vaders dood en beloofde 25 oktober 1454 dit huis niet te versterken en het als open huis van het Sticht te zullen houden.

Bij testament vermaakte hij en zijn vrouw aan de procuratoren van de Zeven Getijden te Leiden een rente op zijn huis aan de Voldersgracht te Leiden voor het zingen van de Getijden.

Met zijn broer Jan beloofde Gijsbrecht de kosten te dragen van de kapel van Mariënpool. Hij was Collator van het door zijn vader gestichte office in de Anthoniuskapel buiten Leiden.

Gijsbrecht overleed 19 december 1456; Catharina overleed 17 januari 1461. Zij werden begraven te Mariënpool bezuiden het kruisaltaar.

(Op de memorietafel - zie het artikel elders in dit „Suetan“ nummer - wordt St. Pieterskerk in Leiden vermeld).

Kinderen van Gijsbrecht van Zwieten en Catharina van Diemen

Uit dit huwelijk werden geboren Hugo van Zwieten, Willem van Zwieten, **Pieter van Zwieten**, Adriana van Zwieten, Catherina van Zwieten.

Onze aandacht gaat uit naar Pieter van Zwieten.

Pieter van Zwieten

Was burgemeester van Leiden 1458-1459, 1459-1460, 1462-1463, 1466-1467; 1467-1468 en 1473-1474, veertigraad sedert 1466. Gasthuismeester van St. Catharina aldaar 1460-1471 t.e.m. 1473-1474. Rentmeester generaal van de abdij te Rijnsburg 1474-1478. Overleden 20 mei 1479 en begraven in de Sint Pieterskerk te Leiden bezuiden het Zwieten altaar. Trouwde Maria Paulsdochter van Sainc Jur (ook van Bergh en van Montfoort genoemd) overleden 1492, begraven in Sint Janskerk te Haarlem, dochter van Paul Paulsz. van Sainc Jur, burgemeester te Delft en diens tweede echtgenote Johanna van Hoochstraten.

Kinderen van Pieter van Zwieten en Maria van Sainc Jur

Uit dit huwelijk werden geboren:

Cornelis, **Gijsbrecht**, Lutgarda, Johanna.

Onze aandacht gaat uit naar Gijsbrecht van Zwieten.

Gijsbrecht van Zwieten, geboren 1474, heer van Zwieten na het overlijden van zijn broer Cornelis, heer van Zoeterwoude 6 mei 1484, nam sedert 1506 aldaar zelf het schoutambt waar. Overleden 29 december 1547, begraven Sint Pieterskerk te Leiden bij het Zwietenaltaar. Trouwde eerst met Maria Oem van Wijngaarden, welke overleed in Leiden op 16 november 1525, begraven bij haar man. Na het overlijden van Maria, hertrouwde Gijsbrecht vóór 9 oktober 1530 Yda Claasdr. van Nieven welke overleed vóór 17 augustus 1587.

Kinderen van Gijsbrecht van Zwieten

Uit het eerste huwelijk met Maria werden geboren: Cornelis, Adriana, Bartholda. Uit het tweede huwelijk met Yda Claasdr. werd geboren: Maria.

Onze aandacht gaat uit naar **Cornelis van**

Zwieten Heer van Zwieten en van Zoeterwoude overleden 23 september 1543, begraven in de Sint Pieterskerk te Leiden. Trouwde in 1530 met Anna van Borssele, welke is overleden 25 oktober 1554, begraven bij haar man. Anna was een dochter van Adriaan en Maria van Eversdijck. Volgens hun huwelijksvoorwaarden zou hij bij zijn huwelijk ontvangen het Coppers weer, de Hollandse leenen, Zoeterwoude, 2 woningen te Voorburg, de tienden van Zwieten (belening 19 december 1531), de Duyfhuys- en Molencamp (belening door de Graaf van Nassau 10 oktober 1530) en Zwieten (belening 20 oktober 1530). Anna bracht ten huwelijk 1/4 van het gors Worigesant bij Zierikzee, 4 morgen onder Charlois, 1/60 van de gorsen aldaar, de helft van 4 woningen te Wassenaar, land onder Aarlanderveen en enkele renten, bovendien ontving zij een lijftocht van 100 gulden per jaar.

Als heer van Zoeterwoude had Cornelis sedert 1540 met Leiden een geschil over de buitenningen.

Cornelis kocht te Leiden op 14 januari 1542 een huis aan het Pieterskerkhof en het Rapenburg van Cornelis Bruheze. Bij zijn overlijden was zijn boedel insolvent en zijn goederen onder Sommelsdijck, Zierikzee, Wassenaar, Hazerswoude en Zoeterwoude, alsmede zijn huis in de Breestraat te Leiden werden verkocht volgens mandement van het hof van 7 juni 1544.

Uit het huwelijk werden geboren: **Adriaan**, geb. 1532, Maria, overleden na 17 augustus 1587.

Adriaan van Zwieten

Adriaan van Zwieten, heer van Zwieten, geboren in 1532. Hoogheemraad van Rijnland 20 juni 1565 - 13 september 1568 en sedert 1577.

Ondertekende in 1566 als een der 54 edelen het smeekschrift. Door het Hof in 1567 gedagvaard om de eed van trouw af te leggen, vluchtte 3 maart 1568 naar Embden, correspondeerde uit Embden in mei daaraanvolgende met de Prins van Oranje en met Paulus Buys. Door Alva op 31 augustus 1568 verbannen en vogelvrij verklaard daar hij bij preken aanwezig was geweest en had deelgenomen aan misdaden daaruitvolgend. Vertrok 24 juni 1568 uit Embden om in Holland geld in te zamelen. In oktober 1568 misschien door Oranje met de collecten belast; ontving voorjaar 1569 een kaperbrief van Oranje, kreeg 22 april 1570 commissie van deze. Was begin juli 1570 weer heimelijk in Holland en woonde op Zwieten, stelde met Van Wensembeke de lijst met schuilnamen op. Was

Jonck: Adriaen van Zwieten, die met weynich volck in nam de Staten Oude:
 Zwater en der Gouda An: 1572. Die door Synne dappers Cloeckmoedicheijt de
 Stadt Leiden bestochde t'omhellen de Zijde des Princen van Orange, die door
 Synne volke vursicheijt de Stadt woerden aedmoedichde te treden in 't verbon
 d'icht, van geen garnisonen in te nemen tegens danch Et
 P.C. Haest Fol: 42. 27. 28. Vid: P. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. Anno 1572.

Kopie naar Goltzius

ADRIAAN VAN ZWIETEN, HEER VAN ZWIETEN

Stedelijk Museum „De Lakenhal”, Leiden

voorjaar 1572 in Engeland. 1 April 1572 te Brielle. Streed te Oudewater, Woerden en Gouda. Gouverneur van Gouda sedert 1572; verpachtte als baljuw en schout van Gouda in 1579 voor de duur van zijn leven de schoutambten van Gouda, Bloemendaal en Gouderak aan de stad Gouda.

Adriaan van Zwieten werd tesorier en rentmeestergeneraal van de goederen van naar de vijand uitgewekenen en van voormalig kerkelijk bezit op 12 april 1573; beschreven in de Hollandse ridderschap 22 november 1574. Adriaan was een van degenen die 1 augustus 1578 werden afgevaardigd door de Staten Generaal om te Nijmegen besprekingen te voeren over de generale middelen en het daarover door de Staten van Gelre en Zutphen gesloten accoord.

Gekozen tot afgevaardigde ter Staten Generaal 26 maart 1579; onderhandelde 1579 met Matthias van Oostenrijk over de Unie van Utrecht. Kastelein van Woerden 1579. Krijgsraad (raadsman in krijgzsaken) 25 januari 1580, sedertdien kolonel genoemd. Was 12 mei en 10 juli 1581 gedeputeerde in de landraad, 1581 en 1584 afgevaardigde der Staten Generaal. Onderhandelde in 1583 met de prins van Oranje. Overleden in Gouda 14 november 1584, begraven aldaar; zijn begrafenis werd te Den Haag beluid.

Adriaan van Zwieten trouwde Josyne van Naaldwijk, geboren ± 1540, begraven in Gouda 20 november 1575, dochter van Adriaan en Alijt van Ophemert, geboren van Blommendaal. Tijdens de beeldenstorm (1566) wist hij de altaarstukken van het door Boudyn van Zwieten in 1431 gestichte klooster Mariënpool te redden, de memorietafel van Zwieten was mogelijk sedertdien in zijn bezit. (zie het artikel over de memorietafel in dit zelfde „Suetan” nummer).

Adriaan van Zwieten was beleend met de leengoederen van zijn vader op 29 oktober 1543 (Zoeterwoude, 2 woningen te Voorburg, de tienden van Zwieten, 7 hond land onder 's-Gravenzande, 30 morgen te Lisse en 9 gaard te Woerden); beleend met Zwieten 21 augustus 1544; op zijn verzoek veranderde de heer van Zuijnen in 1567 de 54 morgen rond Zwieten in eigen goed. Ook bezat hij de Duijfhuis en Molencamp, Nassause lenen. Zijn voogden Gerrit van Lochorst en Gerrit van der Laan verkochten voor hem Zoeterwoude aan de stad Leiden (bevestiging door het Hof 2 juni 1545). Uiteindelijk sprong de koop in 1546 af. Deze voogden bedankten 9 februari 1547 voor de voogdij wegens de grote schulden van het sterfhuys en de vele processen die gevoerd moesten worden. Anthonius van Cats werd nu curator, hij droeg voor Adriaan

15 juli 1547 Zoeterwoude op ten behoeve van Willem den Coulster. In 1560-1561 procedeerde Adriaan tevergeefs tegen deze verkoop. Legde 18 maart 1573 de eed af aan de Prins van Oranje voor zijn lenen.

Kocht voor de huisvesting van zijn schoonmoeder op 1 mei 1577 een huis aan de Breestraat te Leiden van Albert en Symon van Hogendorp.

Kinderen van Adriaan van Zwieten en Josephine van Naaldwijk

Uit het huwelijk van Adriaan van Zwieten en Josephine van Naaldwijk werden geboren Cornelis, gestorven 1589, **Adriaan gestorven 1624** en Gysbert gestorven 1597, Anna gestorven 1640, Bartholda geboren 2 april 1566, overleden 1647, Maria geboren waarschijnlijk 1567, overleden 1641, Geertruid geboren 1567-'68, overleden 1620. Adriana.

Onze aandacht gaat uit naar zoon **Adriaan van Zwieten** heer van Zwieten, Cornet in het regiment van Olivier van den Tympel te Brussel 1583, kapitein in Staatse dienst 7 oktober 1595, luitenant kolonel in het regiment van Maximiliaan de Hornes 1599. Aangewezen om op te treden tegen de muiters in het Overkwartier van Gelderland 1604. Kolonel 1 januari 1605, gouverneur van fort Nassau te Meurs in 1606-1610. Baljuw en dijkgraaf van Rijnland 10 december 1610, beschreven in de Hollandse ridderschap 1618.

Een der rechters van Oldenbarnevelt, stemde (door Prins Maurits gedwongen) voor diens dood (zie Kon. Bibliotheek). Toegelaten tot het college van curatoren der Leidse universiteit 15 oktober 1622; belast met de inning van het hoofdgeld van 1622 door de Leidse vroedschap 15 oktober 1622.

Gelders gecommiteerde ter Admiraliteit van Amsterdam 21 maart 1623. Overleden 1624, begraven in de Sint Pieterskerk te Leiden, 16 april.

Trouwde in 1593 Ermgard Agnes Scheiffart von Merode, vrouwe van Sinderen. Na diens overlijden hertrouwde Adriaan op 30 oktober 1606 Anna Maria van Pelden genaamd Clut (Cloots, Clout, Cloet).

Adriaan zou een slap katholiek zijn geweest. Woonde in 1597 in Zutphen, hij verzocht toen om beschreven te worden in de ridderschap van de Veluwe als heer van Sinderen (door zijn huwelijk), waar hij wilde gaan wonen. Kanselier en raad van Zutphen stonden dit 20 maart 1597 toe, mits hij in het graafschap Zutphen bleef wonen en geen andere land of kwartierdagen zou bezoeken. Woonde in latere jaren te Leiden aan de Hoge Rijndijk. Beleend met de tienden van Zwieten 15 fe-

bruari 1591; vestigde 11 december 1593 een hypotheek van 6.000 gld op Zwieten ten behoeve van zijn zwager Daniel Gleser, liet 19 augustus 1598 een rentebrief opdragen ten behoeve van deze.

Hij verkocht Zwieten met de tienden op 4 juni 1602 aan Hugo Cuyk van Myerop, de titel heer van Zwieten mocht hij blijven voeren. Hij overleed in 1624, begraven in de Sint Pieterskerk te Leiden 16 april 1624. Hugo Cuyk van Myerop verkocht het goed weer aan de Amsterdamse burgemeester Bicker. Zijn eerste vrouw Ermgard Agnes overleed in 1606 en zijn tweede vrouw Anna Maria Clut na 1628.

Kinderen van Adriaan van Zwieten

Uit zijn twee huwelijken werden geboren **Adriaan (in 1593)**. Josina overleden 1630, Vincentia Magdalena overleden 26 september 1628.

Onze aandacht gaat naar **Adriaan van Zwieten**, geboren in 1593. Vertrok in 1622 uit Leiden, kort nadien vaandrig in de compagnie van kapitein Johan van den Bosch te Breda. Trouwde tegen de wil van zijn vader en vrienden in 1623 te Klundert met N. Michaëlis.

Procederen om de nalatenschap

Adriaan van Swieten (geb. 1593) procedeerde in 1624 tegen zijn stiefmoeder over zijn vaders nalatenschap. Hij gaf 22 mei 1624 procuratie aan Mr. Joan Vermeer en Dick Hamel, advocaten voor het Hof van Holland. Met zijn zuster gaf hij op 19 juli 1624 procuratie aan jhr Gilles. Op zijn verzoek verklaarde Huybrecht Struytenburch, substituut baljuw en landdrost van Rijnland 24 juli 1624 dat hij aan het sterfhuis van zijn vader was geweest en daar had verklaard verwonderd te zijn dat zijn weduwe de boedel had aanvaard onder benefice van de inventaris. Zij had geantwoord dat dit was vanwege de hoge schulden die zij niet kon betalen. Hij had deze verklaring voor onwaar gehouden en een der schuldeisers bezocht, die van geen schuld bleek te weten en dit had hij de weduwe van Swieten gerapporteerd. Uit een verklaring, op verzoek van zijn procureur Jhr. Gillis in 1626 gedaan, blijkt dat Adriaans vader de interest van een landobligatie aldoor op de hoofdsom had laten zetten als spaarpot voor zijn kinderen. Bovendien had hij 6 à 700 gld. aan de kinderen uit zijn eerste huwelijk vermaakt. Zijn derde dochter had hij met niets bedacht.

Adriaan leefde in 1630 in armoede en is in hetzelfde jaar overleden.

bewerkt door
J.B.N. van Diemen

HET EINDE VAN EEN ADELIJK GESLACHT

Na de dood van Cornelis van Swieten in 1544 besloten de voogden van zijn zoon Adriaan de heerlijkheid Zoeterwoude te verkopen om de schulden van het sterfhuis te delgen.

Adriaan bleef heer van Zwieten, Kalslagen en Schrevelsrecht, maar hij verkocht de laatste twee heerlijkheden in 1592. Hij werd in 1574 nog wel in de Ridderschap beschreven en bekleedde de functies van baljuw van Gouda en kastelein van Woerden. Zijn zoon eveneens Adriaan geheten, verkocht al wat er nog aan rechten en bezittingen in Kalslagen restte in 1602 en moest als militair in zijn levensonderhoud voorzien. Hij verkreeg pas in 1618 dankzij Maurits' staatsgreep, zitting in de Ridderschap. - hij was één van de rechters van Oldenbarnevelt - en had zo ook toegang tot allerlei ambten in het stadsbestuur; hij werd ondermeer curator van de Leidse Universiteit. Het is opmerkelijk dat vier zusters van deze Adriaan van Swieten met niet-adellijke echtgenoten trouwden, al stamden dezen dan wel uit het deftige regenten-patriciaat. Zijn enige zoon, weer Adriaan geheten (geb. 1593), leefde in 1630 „in arme en vervallen staat“ Lid van de Ridderschap werd hij niet meer.

Noot van de redactie: dit hoofdstuk is overgenomen uit het boek „van Ridders tot Regenten“ - Hollandse Historische Reeks no 1 ISBN 90.6707.038.6.

WAS N.N. EEN ZOON VAN RAMP?

Geslacht van Zwieten

In het genealogisch overzicht (tabel I) in het artikel „Het geslacht van Zwieten in Zoeterwoude“ in ditzelfde nummer van „Suetan“, wordt als voorvader van Boudijn 1296-1324 vermeld „N.N.“, zijnde een onbekende.

In de gesprekken die we mochten hebben met Drs. F.J.W. van Kan, de auteur van het artikel „het middeleeuwse riddermatige geslacht van Zwieten“ maakte hij ons attent op een artikel verschenen in het tijdschrift „Ons voorgeslacht“ uitgave februari 1985.

Hierin is een artikel opgenomen waarin de lenen van de hofstad van Oud-Teylingen, later genaamd Lokhorst te Warmond aan de hand van documenten uit het archief van de Nasause domeinraad worden genoemd.

Er wordt (tussen alle andere lenen) genoemd: **Het goed van Swieten; het huis met de hofstede, opstallen, boomgaard en beplantingen, de gift van de kapelrie, 54 morgen land en de leenmannen.**

De volgende documenten zijn gevonden:

gedateerd 2-2-1292 Gerard van Swieten heer Rampsz. krijgt het goed als onversterfelijk - in plaats van recht leen, leenheer: Dirc van Teylinghen. (Rijksarchief Utrecht)

gedateerd13... Claes van Swieten heeft geen hulde gedaan.

gedateerd 30-1-1360 Dirc van Swieten heeft geen hulde gedaan en het leen verbeurd; de leenheer heer Symon van Teylinghen krijgt het recht van de graaf het huis te slopen indien Dirc zijn verplichtingen niet nakomt.

gedateerd 3-1-1441 Boudewijn van Swieten wordt door de graaf bevestigd in het feit, dat hij het leen ten eigen heeft gekregen. (Universiteitsbibliotheek Utrecht)

Onze „N.N.“ = onbekende, blijkt waarschijnlijk een zoon van Ramp te zijn. „Rampsz.“ = Rampszoon. Aangezien in de omgeving van Leiderdorp, Koudekerk en Hazerswoude het geslacht Ramp voorkomt is het ook wel mogelijk dat Gerard uit het geslacht Ramp zijn naam aanpaste aan zijn leengoed en zich Gerard van Swieten ging noemen.

Hoe dan ook, het speuren in de historie blijft een interessante bezigheid.

We moeten ons het huis Zwieten zeker niet voorstellen als een zeer sterk verstevigd kasteel. Zeer waarschijnlijk is het in 1292 niet meer dan een boerenhofstede die gelegen was op de plaats van het latere „Iustslot Zwieten“.

C.A. Warmerdam

LEENHEER - LEENMAN: BEGRIPPEN

Voor enig begrip van relatie tussen leenheer en leenman verwijzen wij naar het artikel over „Cronesteyn“ van W. Dorsman in „Suetan“ no. 53, september 1984.

Wij citeren: „Bij een relatie tussen leenheer en leenman bleef het leen in het bezit van de leenman, maar deze moest voor de leenheer bepaalde diensten verrichten, vaak krijgsvendiensten. Bovendien moest de relatie opnieuw bevestigd worden als de leenheer overleed en iemand anders hem opvolgde. Indien dit niet werd gedaan kon dit ernstige gevolgen hebben daar de nieuwe leenheer dan de rechtmatige eigenaar werd“.

C.A. Warmerdam

„HET LAATSTE OORDEEL“

schilderij in opdracht van de erven Claes Dircksz. van Swieten

We weten uit archiefstukken dat Lucas van Leiden op 6 augustus 1526 opdracht kreeg

een memorietafel te schilderen ter nagedachtenis van Claes Dircksz. van Swieten, maar we missen op het drieluik diens portret en die van zijn kinderen, die uit een erfenis of uit eigen zak de 35 pond vlaams moesten betalen aan Lucas van Leyden, hetwelk het schilderij kostte.

De vraag is waarom ontbreken die portretten? Dit is eigenlijk alleen te verklaren als het drieluik tegelijkertijd een tweede functie zou hebben gehad, waarop normaal gesproken geen portretten voorkomen.

In Kampen heeft in 1545 de schilder Ernst een laatste Oordeel geschilderd boven het *gestoelte van den borgemeister* in het stadhuis. De bedoeling was dat de burgemeesters en raad van de stad Kampen door deze voorstelling voortdurend herinnerd werden aan de betrekkelijkheid van hun oordelen en besluiten. Het is mogelijk dat het Laatste Oordeel van Lucas van Leyden in de Pieterskerk in de buurt van het schepenen *gestoelte* heeft gehangen. Dat was de gereserveerde zitplaats voor de stadsbestuurders, die vermoedelijk bij de westingang van de kerk stond. Bovendien was Claes Dircksz. van Swieten in 1517-1518 schepen geweest. Zijn zoon Dirck Claeszn. was dat van 1520-1523, zodat er aanleiding geweest kan zijn een memorietafel te combineren met de bekroning van het schepengestoelte. Zekerheid daarover ontbreekt helaas.

Verhuizing naar het leidse stadhuis

Vijtig jaar later, in juli 1577, verzochten vijf Leidse burgers het Laatste Oordeel over te brengen naar het stadhuis: Het zijn Dirc Jacopsz. van Montfoort, Jan Gerritsz. Buytenwech, Reyer Jacobsz. (van Swieten), Mr. Simon Janz. (van der Mije) en Gijsbert Dircksz. Gool. Zij beweren allemaal te zijn *derfgenamen van Caes Dircz. houtkoper zaliger*.

In 1872 werd het Laatste Oordeel overgebracht naar de Lakenhal en in 1890 kreeg het zijn plaats in de inmiddels gereedgekomen *grote kunstzaal* van Hartevelt.

De zijluiken werden tussen oktober 1973 en augustus 1975 gerestaureerd en het midden paneel tussen augustus 1975 en mei 1977. Na voltooiing van deze restauraties werden zij in de inmiddels door een luchtbehandelings installatie uitgeruste Harteveltzaal opgesteld op een speciaal ontworpen stelling, vrij in de ruimte.

Noot: Deze gegevens zijn ontleend aan de uitgave „Het Laatste Oordeel“ van Stedelijk Museum de Lakenhal, Leiden, september 1978.

C.A. Warmerdam